

3-6 YAŐINDA ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK ROLÜ ALGISI İLE BABA KATILIM DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Engin DOĐAN¹
Prof. Dr. Oya ÖZKARDEŐ²

ÖZET

Araştırmada 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu İstanbul ilinde yaşayan ve 3- 6 yaş aralığında çocuğu olan babalardan oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Gelişigüzel Örnekleme Seçim Tekniği ile seçilen 200 baba oluşturmuştur. Araştırmada Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) ve Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) kullanılmıştır. İstatistiksel çözümlemede t-Testi, Pearson Korelasyon Analizi ve ANOVA kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında babaların babalık rollerine ilişkin olumlu algılarının arttığa baba katılımının da arttığı görülmüştür. Babaların eğitim durumunun yükselmesi, babanın anne babalığa dair eğitim alması, babanın doğuma katılması, 3-6 yaş aralığındaki çocuğun ilk sırada doğması ve annenin eğitim durumunun yükselmesi babaların babalık rollerine ilişkin olumlu algılarını arttırmakta ancak ocuk bakımına katılmalarını etkilememektedir.

Anahtar Kelimeler: Babalık Rolü, Baba Katılımı, Babalık Rolü Algısı

EXAMINING THE FATHERHOOD ROLE PERCEPTION AND FATHER PARTICIPATION LEVELS OF FATHERS WITH 3-6 YEAR OLD CHILDREN IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Engin DOĞAN
Prof. Dr. Oya ÖZKARDEŞ

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the relationship between fathers perceptions of the role of fatherhood who have children between the ages of 3-6 and father participation levels. Relational survey model, one of the quantitative research methods, was used in the study. The study group consists of fathers who live in Istanbul and have children between the ages of 3-6. The sample of the study consisted of 200 fathers selected by the random sampling technique. Fatherhood Role Perception Scale and Father Participation Scale were used in the study. t-Test, Pearson Correlation Analysis and ANOVA were used for statistical analysis. Considering the findings of the study, it was seen that as fathers' positive perceptions of fatherhood roles increased, father participation also increased. The increase in the educational status of the fathers, the father's education on parenting, the father's participation in the birth, the birth of the child in the 3-6 age range, and the increase in the educational status of the mother increase the positive perceptions of the fathers about the fatherhood roles, but do not affect their participation in child care.

Keywords: Fatherhood Role, Father Involvement, Perception of Fatherhood Role

¹ İstanbul Ticaret Ün., ORCID ID: 0000-0003-1728-4137, engin-96@hotmail.com

² İstanbul Ticaret Ün., ORCID ID: 0000-0002-8996-7837, goya60@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article, GeliŐ Tarihi/Received: 11/10/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 27/01/2024

GİRİŞ

Değişimin sürekli olarak yaşandığı günümüz toplumunda aile yapısının değişmesi, ailede yer alan bireylerin rollerinin/görevlerinin de değişimine yol açmıştır (Güngörmüş, 1986). Neredeyse tüm kültürlerde çocuk bakımı kadınların sorumluluğu olarak görülse bile babanın çocuk bakımına katılımı yıllar içerisinde değişiklik göstererek hiç ilgi göstermemekten çocuk bakımına aktif olarak katılıma uzanan bir süreci beraberinde getirmiştir (Bozok, 2018). Hatta çocuk bakımından sorumlu olan kişinin anneler olduğunu savunan geleneksel babalar bile, kendi babalarına oranla çocuklarının bakımına daha fazla katılım göstermektedirler (Kuzucu, 1999).

Araştırmalar babanın çocuğun gelişimini pek çok yönden etkilediğini ve babanın çocuğuyla birlikte geçirdiği zamandan çok o zamanı nasıl geçirdiğinin önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir (Seçkin ve Oral, 2020). Yapılan araştırmalar babanın çocuğun gelişimini ne yönde etkilediğinin bazı faktörlere göre değişebildiğini göstermektedir. Bu faktörler babanın kendi babasıyla olan ilişkisi (Sayar, 2010; Makusha vd., 2013), babanın kendi kişilik özellikleri (Özkardeş, 2006; Yavuzer ve Demir, 2016; Ceylan vd., 2019), yaş, cinsiyet gibi çocuğa ilişkin özellikler (Güven, Temel ve Haktanır, 2005; Ceylan vd., 2019; Kırış ve Çakır, 2019; Özyürek vd., 2020), babanın çocuğuyla kurduğu ilişki biçimi (Carlson, 2006; İnci ve Deniz, 2015), boşanma, ölüm gibi ailenin durumuna ilişkin özellikler (Rendina ve Dickerscheid, 1976; Zeybekoğlu, 2013; Bozok 2018) ve babanın eşyle olan ilişkisi (Uludağlı, 2017) olarak özetlenebilir.

Babanın çocuğun gelişimine etkisine ilişkin çalışmalara bakıldığında gelişimin hemen hemen tüm alanlarında ve düzeylerinde etkili olduğunu gösteren çalışmalara rastlanmıştır. Araştırmalar babanın çocuğun sosyal ve kişilik özelliklerini (İnci ve Deniz, 2015; Türkoğlu ve Akduman, 2015), dil gelişimini (Aral ve Baran, 2001; Cabrera vd., 2007), akademik başarısını (Özkardeş, 2006; Tamis-LeMonda vd., 2004; Russel, 1978; Harris, 2002), cinsel kimlik gelişimini (Aral ve Baran, 2001; Telli ve Özkan, 2016), bilişsel ve fiziksel gelişimini (Uludağlı, 2017) etkilediğini göstermiştir.

BABALIK ROLÜ

Sağlıklı aile ilişkilerinde, çocuk gelişiminde ve sağlıklı toplumların oluşmasında babaların önemli rolleri bulunmaktadır. Dolayısıyla baba rollerinin tanımlanması ve baba rolünün bireyler tarafından ne şekilde algılandığı önem taşımaktadır (Mercan ve Şahin, 2017). Babalık rolü, içinde bulunduğu toplum tarafından sonradan şekillenen erkeğin çocuğuna karşı görev ve sorumlulukları olarak açıklanmaktadır (Belli, Didişen ve Yılmaz, 2021). Kadının hamile kalmasıyla birlikte aile içindeki rollerin farklılaşmaya başladığını söylemek olasıdır (Kashanian vd., 2018). Baba adayları da hamilelik döneminde yeni bir kimlik oluşturur ve babalık rolünün ortaya çıkması kişisel bir çabanın ürünüdür (Telli ve Özkan, 2016). Baba olmanın önemi ve babalık yıllar içerisinde dahafazla hissedilse de babalık rolünün ilk başlangıcının bebek sahibi olmaya karar verilmiş olan ilk an olduğu söylenebilir (Kuruçırak, 2010).

Babaların çocuğun gelişiminde ne tür bir rol üstleneceğine ilişkin algısı çeşitli faktörlere göre değişkenlik gösterebilir. Bunlar ekonomik sebepler olabileceği gibi babanın kendi babasıyla olan iletişimi ve anneye iletişimi gibi daha öznel sebepler de olabilmektedir. Sosyal bilimcilere göre ekonomik sebepler, ailenin tamamını etkilediği gibi (Buyruk, 2009) günümüzdeki babalık rolünü de etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Annelerin evin bütçesi üzerindeki etkisinin artmasıyla annelik rolleri daha da önem kazanırken baba ile çocuk arasındaki ilişki de bu bağlamda değişmiştir. Yapılan araştırma sonuçları eşleri çalışan erkeklerin eşleri çalışmayan erkeklere göre daha fazla ruhsal sıkıntı çektiğini ve daha fazla mutsuz olma eğilimi gösterdiğini göstermiştir (Sayar, 2010). Annelerin çalışmaya başlaması babaların ev işi ve çocuğun bakımına ilişkin işlerde daha fazla görev almasını zorunlu kılmış, bu da babalık rolü algısının değişime uğramasına yol açmıştır (Çalgı, 2020). Erkeklerin çocuk yetiştirilmesi ile çocuğun bakımını paylaştıkları kadınla kurdukları güçlü ve sağlıklı ilişki arasında da yüksek oranda paralellik bulunmaktadır. Babanın çocuklarına ilgisi ile anneye ilişkin kalitesine bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bu durumda önemli bir artış sağlayan etmen ise anne ve babanın aynı evi paylaşması olarak görülmektedir (Sayar, 2010).

BABA KATILIMI

Babanın çocuğun yaşamına aktif olarak katılması olarak tanımlanabilecek baba katılımına ilişkin çalışmalar artış göstermiştir. Önceki araştırmalar baba katılımını yalnızca maddi katkılar olarak sınırlandırırken, güncel araştırmalar babaların çocuğun akademik başarısında, akran ilişkilerinde, bilişsel gelişiminde ve davranışsal veya duygusal düzenlemelerinde etkin rol aldığını vurgulamaktadır.

Baba katılımı konusundaki ilk kavramsallaştırma Lamb (2000) tarafından gerçekleştirilmiştir. Lamb, baba katılımının üç boyutunun olduğunu söylemiştir. Babanın çocuğuyla doğrudan etkileşimde bulunması, çocuğunu dinleyerek ilgi ve ihtiyaçlarına dikkat etmesi, çocuğuyla aktif olarak etkileşimde bulunması (doğrudan temas boyutu), çocuğuna fiziksel ya da psikolojik olarak ulaşılabilir (yakın) durumda bulunarak çocuğunun ihtiyaçlarına duyarlı olması (ulaşılabilir olma boyutu), çocuğuna yönelik konularda sorumluluk alarak, çocuğunun ihtiyaçlarına yönelik planlama ve düzenlemeler yapması (sorumluluk boyutu) baba katılımı kavramını oluşturmaktadır (Lamb, 2000; akt. Karabulut, 2019).

Baba katılımının tanımına ilişkin güçlükler devam etse de genel olarak babanın sıcaklığı, çocuğu yetiştirilmesi, babanın varlığı, dil kullanımı ve maddi desteği gibi aktiviteleri kapsadığından da söz edilmektedir (Downer vd., 2008; akt. Sımsıkı ve Şendil, 2014). Diğer bir ifadeyle baba katılımı, babaların çocuklarının yaşamlarına olumlu, geniş kapsamlı ve aktif katılımını ifade etmektedir (Fogarty ve D. Evans, 1999; akt. Marsiglio, 2000).

Baba katılımı çeşitli nedenlerden etkilenebilmektedir. Ayrılık, kadının iş hayatına daha fazla dahil olması, ülkelerin politikaları gibi sebepler baba katılımını etkilemektedir. Artan boşanma olaylarıyla beraber tek ebeveynli ailelerde büyüyen çocukların sayısı artmakta (Rendina ve Dickerscheid, 1976) bu durum baba katılımını doğrudan etkilemektedir. Kadının iş hayatına dahil olması da baba katılımının farklılaşmasına yol açmaktadır. Bir zamanlar doğal olarak nitelendirilen babanın anneye “yardımcı” olarak görüldüğü ebeveynlik modeli şekil değiştirerek ortak ebeveynlik tutumunun öne çıktığı ve cinsiyete dayalı işbölümünün ortadan kaldırıldığı bir modele dönüşmüştür (Cabrera vd., 2000). Bilim dünyasında da baba katılımının çocuk gelişimi açısından öneminin anlaşılmasının ardından çocuğun babanın soyadını almasının dışında sadece annelere verilmiş bir hak olan doğum izninin babalara da verilmeye başlanması gibi birçok ülkenin sosyal politikalarında değişiklik meydana gelmiştir (Uludağlı, 2017). Babaların çocuk yetiştirirken etkilendikleri önemli faktörlerden biri de kendi babalarının özellikleridir (Şenol ve Erdem, 2018). Babalar kendi babalarını rol model olarak babaları gibi davranabilir ya da babaları gibi olmak istemedikleri için farklı bir babalık rolüne bürünebilirler (Sayar, 2010).

Babalık rolü ve baba katılımı ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; eğitim seviyesi yüksek olan babaların baba algılarının eğitim seviyesi daha düşük olan babalara göre daha yüksek olduğu (Gracia, 2014; Gül, 2019; Telli, 2016; Kuruçırak, 2010), çocuk sayısı arttıkça babaların babalık rolü algılarının düştüğü (Gül, 2019), gelir düzeyi arttıkça babalık rolü algısının arttığı (Yogman vd., 1995; Telli, 2016; Gül, 2019), annelerin eğitim durumları arttıkça babaların babalık rolü algılarının yükseldiği (Kuruçırak, 2010), babaların baba olma yaşı yükseldikçe babalık rolü algılarının olumlu şekilde arttığı (Cabrera vd. 2000; Telli, 2016) ayrıca babalık rolü ve baba katılımı arasında pozitif yönde ve yüksek bir ilişki olduğu (Kuruçırak, 2010) tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ise sıkça kullanılan Babalık Rolü algısı babaların çocuklarına karşı olan görev ve sorumluluklarını nasıl algıladığını, baba katılımı ise babanın çocuğun bakımına ne derece katıldığını ifade etmek üzere kullanılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca babanın yaşı, eğitim durumu vb değişkenlerin babalık rolü algısında ve baba katılımında farklılığa neden olup olmadığına bakılmıştır. Araştırma boyunca aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1) Babaların babalık rolü algısı ile çocuğunun bakımına katılım düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2) Babaların babalık rolü algısı ölçeği (BRAÖ) ve baba katılım ölçeğinden (BAKÖ) aldıkları puanlar babanın yaşı, eğitim durumu, gelir düzeyi, gelir düzeyini nasıl tanımladığı, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, aile yapısı, evlilik süresi, ana-babalığa dair eğitim alıp almaması, doğuma katılım sağlayıp sağlamaması, çocuğun doğumunun önceden planlanıp planlanmaması, eşin yaşı, eşinin eğitim düzeyi ve eşin ilk anne olduğu yaş değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacına hizmet etmesi nedeniyle nicel araştırma yöntemleri arasından ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve üzeri değişken arasında beraber değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan bir tarama yaklaşımıdır. Diğer bir ifadeyle ilişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği ve değişme söz konusuysa bu değişimin nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2011).

Çalışma Grubu

Çalışma İstanbul ilinde yaşayan ve 3-6 yaş aralığında çocuğu olan (kız çocuğu veya erkek çocuğu) babalardan oluşmaktadır. Bu kapsamda çalışma grubunu Gelişigüzel Örneklem Seçim Tekniği ile seçilen 200 baba oluşturmuştur.

Aşağıda yer alan tablolarda anne ve babaların özelliklerine ilişkin frekans dağılımları yer almaktadır (tablo 1 ve tablo 2).

Tablo 1: Babaların Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımları

Sosyo-Demografik Özellikleri (n=200)	n	%
Babanın Yaş Grubu		
20-30	57	28.5
31-40	103	51.5
41-50	39	19.5
51+	1	0.5
Babanın Eğitim Durumu		
İlkokul	7	3.5
Ortaokul	8	4
Lise	52	26
Ön Lisans	3	1.5
Lisans	99	49.5
Yüksek Lisans	31	15.5
Çocuk Sayısı		
1	96	48
2	73	36.5
3	28	14
4	3	1.5

Katılımcı babaların, %51.5'inin 31-40 yaş aralığında, %28.5'inin 20 ile 30 yaş aralığında %19.5'inin 41 ile 50 yaş aralığında ve 0.5'inin 51 yaşının üzerinde olduğu görülmüştür (bkn tablo 3).

Eğitim düzeylerine bakıldığında 200 babanın %49.5'inin lisans %26'sının lise, %15.5'inin yüksek lisans mezunu %4'ünün ortaokul, %3.5'unun ilkokul, %1.5'unun ön lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca babaların %48 oranında tek çocuğu, %36.5 oranında iki çocuğu, %14 oranında 3 çocuğu ve %1.5 oranında 4 çocuğu olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikleri (n=200)	n	%
Annenin Yaşı		
20-30	87	43.5
31-40	94	47
41-50	19	9.5
Eğitim Durumu		
İlkokul	6	3
Ortaokul	13	6.5
Lise	57	28.5
Ön Lisans	2	1
Lisans	96	48
Yüksek Lisans	26	13
İlk Anne olunan yaş		
25 yaşından küçük	97	48.5
25 yaşından büyük	103	51.5

Annelerin sosyo-demografik özellikleri tablo 4'de incelenmiştir. Bu kapsamda 200 babaya annelerin demografik özellikleri sorulmuş ve yapılan incelemede; 200 anneden %47'sinin 31-40 yaş aralığında, %43.5'inin 20-30 yaş aralığında ve %9.5'inin 41-50 yaş aralığında olduğu görülmüştür.

Annelerin eğitim durumları incelendiğinde, %48'inin lisans mezunu, 28.5'inin lise mezunu, %13'ünün ise yüksek lisans mezunu, %6.5'inin ortaokul mezunu, %3'ünün ilkokul mezunu ve %1'inin ön lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Annelerin ilk anne oldukları yaş incelendiğinde; annelerin %51.5'inin 25 yaşından büyük yaşta anne oldukları, %48.5'inin 25 yaşından küçük yaşta anne oldukları tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma da Kişisel Bilgi Formu, Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) ve Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından geliştirilen Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) kullanılmıştır. Çalışmada BRAÖ ve BAKÖ ölçeklerinden alınan puanlar sıklıkla değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında BRAÖ'den yüksek puan alınması, babaların babalığa ilişkin olumlu düşüncelerinin yükseldiğini ifade etmektedir. BAKÖ'den yüksek puan alınması, babaların çocuk bakımına katılımlarının arttığını diğer bir ifadeyle çocuğa bakım verme durumunun arttığını ifade etmektedir.

Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen BRAÖ, hem grup hem bireysel olarak uygulanabilen 5 dereceli Likert türü bir ölçek olup söz konusu ölçeğin kullanılabilmesi için Kuzucu (1999)'dan izin alınmıştır. Ölçekte 11'i olumsuz 14'ü olumlu olmak üzere 25 madde bulunmaktadır. Söz konusu ölçeğin orijinalinde alt boyut bulunmamaktadır. Bu testte yüksek puan alan babaların babalığı olumlu algıladığı, babalığa ilişkin tutumunun olumlu olduğu bilinmektedir. Testin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla cronbach alfa güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Yapılan incelemede BRAÖ'nün ,911 değerini aldığı görülmüştür. Bu değer ölçeğin yüksek güvenilirlikte bulunduğunu göstermektedir. Geçerlilik konusunda ise babaların kendilerini beğenirliği olan davranışlar içinde görme ve gösterme eğilimleri ölçülerek BRAÖ'nün geçerliliğine bakılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, babaların BRAÖ'den aldıkları puanlar ile sosyal beğenirlik ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. 30 kişiye uygulandıktan sonra elde edilen korelasyon değeri $r=0.30$ bulunmuştur. Bu da .05 düzeyinde anlamsız olduğu için ölçeğin geçerliliğine kant olarak düşünülebilir. Ölçeğin puanlaması ise olumlu maddelerde Hiç Uygun Değil seçeneği 1 puan, Pek Uygun Değil seçeneği 2 puan, Kararsızım seçeneği 3 puan, Kısmen Uygun seçeneği 4 puan, Tamamen Uygun seçeneği 5 puan şeklinde puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerde ise tam tersi puanlama yapılmaktadır.

BAKÖ 3-6 yaş aralığındaki çocuğa sahip olan babaların çocuk bakımına katılımlarını ölçmek amacıyla geliştirilen bir ölçek olup söz konusu ölçeğin kullanılabilmesi için Sımsıkı ve Şendil (2014)'den izin alınmıştır. Toplamda 37 maddeden oluşan ölçekte Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan üç boyut, içerdikleri maddeler dikkate alınarak Keyfi Meşguliyet (KM), İlgili ve Yakınlık (İY) ve Temel Bakım (TB) olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin orijinalinde yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları, Keyfi Meşguliyet boyutu için .89; Temel Bakım boyutu için .83; İlgili ve Yakınlık boyutu için .85 ve BAKÖ Toplam puanı için .92 olarak bulunmuştur. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonuçlarına göre, bu çalışma ile oluşturulan Baba Katılım Ölçeği'nin (BAKÖ) yeterli düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğu saptanmıştır (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Beşli likert tipi ölçek ile yanıtlanan seçeneklerde "Her zaman böyledir" seçeneği 5, "Çoğunlukla böyledir" seçeneği 4, "Bazen böyledir" seçeneği 3, "Nadiren böyledir" seçeneği 2, "Hiçbir zaman böyle değildir" seçeneği 1 puan almaktadır. Her boyut için ayrı puan elde edilmektedir. Ayrıca toplam puan da kullanılmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma konusuna ve katılımcılara uygulanacak ölçeklere karar verildikten sonra Bilgilendirilmiş Onam Formu ve Kişisel Bilgi Formunu da içeren evraklar etik kurul onayına iletilmiştir. İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörlüğü'nün 14.9.2022 tarih, E-65836846-044-261811 sayılı yazısıyla çalışma için onay alınmıştır.

Verilerin tamamı Google Forms ile oluşturulan link ile online olarak toplanmıştır. Babalara ulaşabilmek için özellikle anaokullarıyla iletişime geçilerek araştırma linkinin babalar ile paylaşılması talep edilmiştir. Ayrıca sosyal medya platformlarından (Facebook, Instagram ve Twitter) çalışma linki paylaşarak ilgili araştırmaya ilişkin babalardan katılım sağlamaları beklenmiştir. Bu kapsamda çalışma süresince 256 babaya ulaşılmıştır ancak 256 veriden 56 tanesi aşağıda yer alan gerekçeler nedeniyle geçersiz sayılarak araştırmaya dahil edilmemiştir.

- 42 babanın 3-6 yaş aralığında çocuğu olmadığı tespit edilmiştir.
- Kişisel bilgi formunu doldururken 256 babadan 2 tanesinin babalık yaşı ile ilk baba olduğu yaş arasında anlamsızlık tespit edilmesi dolayısıyla söz konusu veri araştırma kapsamına alınmamıştır.
- 4 tanesinin çocuklarının cinsiyetlerini yazmadığı tespit edilmiştir.
- 4 tanesinin çocuklarının yaşlarını yazmadığı tespit edilmiştir.
- 2 tanesinin çocuğu olmamasına rağmen veri toplama araçlarını doldurduğu görülmüştür.
- 2 tanesinin bilgilendirilmiş onam formunun onay kutucuğunda “Hayır” seçeneğini seçmiş olması sebebiyle söz konusu veriler araştırma kapsamına alınmamıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS Programı (IBM SPSS Statistics 25) kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel çözümlemede Pearson Korelasyon Analizi, t-Testi ve ANOVA'dan yararlanılmıştır. BRAÖ ve BAKÖ'nün normal dağılıp dağılmadığı ise basıklık ve çarpıklık değerleri elde edilerek incelenmiştir. Yapılan incelemede BRAÖ'nün (Skewness: -1.088 ve Kurtosis: 1,474) ve BAKÖ'nün (Skewness: -1.668 ve Kurtosis: 2,773) normal dağılım gösterdiği görülmüştür (George ve Mallery, 2010). Bulgular ve Tartışma bölümünde yapılan incelemeler bu bilgiler dahilinde yapılmıştır.

BULGULAR

Babaların babalık rolü algısı ile baba katılım düzeyleri ve çeşitli değişkenler ile olan ilişkisine dair elde edilen bulgular bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Tablo 3: Babaların Babalık Rolü Algısı ile Baba Katılımı İlişkisine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler		BRAÖ	BAKÖ
BRAÖ	Pearson Correlation	1	0,297**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	200	200
BAKÖ	Pearson Correlation	0,297**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	200	200

* $p < 0,01$

Babalık Rolü Algısı ile Baba Katılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığına Pearson korelasyon analizi kullanılarak bakılmış ve Tablo 3'te görüldüğü üzere babaların babalık rolü algıları ile baba katılımı arasında pozitif yönde ($r=0,297$; $p < 0,01$) anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle babaların babalığa ilişkin olumlu algıları arttıkça bebek bakıma daha fazla katıldığı ve babalığa ilişkin olumsuz algıları arttıkça bebek bakıma daha az katıldığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusu doğrultusunda babanın yaşı, eğitim durumu, gelir düzeyi, gelir düzeyini nasıl tanımladığı, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, aile yapısı, evlilik süresi, ana-babalığa dair eğitim alıp almaması, doğuma katılım sağlayıp sağlamaması, çocuğundoğumunun önceden planlanıp planlanmaması, eşin yaşı, eşinin eğitim düzeyi ve eşin ilk anne olduğu yaş değişkenlerinin babalık rolü algıları ve baba katılımını farklılaştırıp farklılaştırmadığına bakılmıştır.

Tablo 4'te anne ve babaların yaşına göre babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 4: Anne ve Babaların Yaşına Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ (Anne)	30 yaşından küçük	87	4,07	0,58	0,152	0,292
	30 yaş ve üstü	113	4,15	0,50		
BAKÖ (Anne)	30 yaşından küçük	3,86	,98	0,98	0,282	0,239
	30 yaş ve üstü	4,02	,91	0,91		
BRAÖ (Baba)	30 Yaşından Küçük	57	4,13	0,59	0,378	0,737
	30 Yaşından Büyük	143	4,10	0,52		
BAKÖ (Baba)	30 Yaşından Küçük	57	3,90	1,06	0,221	0,610
	30 Yaşından Büyük	143	3,97	0,90		

Tablo 4'te görüldüğü gibi babalık algısı ve baba katılımı puanlarının anne ve babanın yaşına göre ($p < 0.05$) farklılaşmadığı saptanmıştır. Diğer bir deyişle anne ve babaların yaşlarının 30 yaşından küçük ya da 30 yaşından büyük olması babaların babalık rolü algıları ve baba katılımalarını etkilememektedir.

Tablo 5'te anne ve babaların eğitim durumuna göre babaların babalık rolü algısı ve baba katılımının farklılaşp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 5: Babaların Eğitim Durumuna Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ (Anne)	Üniversite Okumayan	76	3,98	,64	<u>,000</u>	,015*
	Üniversite Mezunu	124	4,19	,44		
BAKÖ (Anne)	Üniversite Okumayan	76	3,90	,87	,549	,559
	Üniversite Mezunu	124	3,98	,99		
BRAÖ (Baba)	Üniversite Okumayan	67	3,98	0,58	0,285	0,011*
	Üniversite Mezunu	133	4,18	0,50		
BAKÖ (Baba)	Üniversite Okumayan	67	3,89	0,82	0,412	0,526
	Üniversite Mezunu	133	3,98	1,00		

* $p < 0,05$

Tablo 5'te görüldüğü üzere $p < 0,05$ anlamlılık değeri düzeyinde anne ve babaların eğitim durumları ile BRAÖ puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Bu fark üniversite mezunu anne ve babaların lehinedir. Diğer bir deyişle, annenin veya babanın üniversite mezunu olması babaların babalık rolü algılarını olumlu etkilemektedir. Ancak anne ve babaların eğitim durumlarının babanın çocuk bakımına katılmalarında bir farklılık yaratmadığı görülmektedir.

Diğer bir ifadeyle üniversite mezunu babaların veya eşi üniversite mezunu olan babaların çocuğa yönelik olumlu algılarına, çocuğun yaşamında daha aktif olmalarını düşünmelerine rağmen anlamlı derecede çocuğun bakımına katılmadıkları görülmüştür.

Tablo 6’da ailenin gelir durumuna göre babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 6: Ailenin Gelir Durumuna Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	15.000.-TL altı gelir	85	4,06	0,59	0,113	0,232
	15.000.-TL üstü gelir	115	4,15	0,49		
BAKÖ	15.000.-TL altı gelir	85	3,82	1,07	0,033	0,099
	15.000.-TL üstü gelir	115	4,05	0,83		

Bu araştırma 2022 yılında gerçekleştirilmiş olup 2022 yılının ikinci altı ayında Türkiye Cumhuriyetinde asgari ücret net 5.500,35 TL olarak belirlenmiştir (Türmob, 2023). Bu kapsamda babalara ailenin gelir durumu sorulmuş ve 85 baba 15.000.-TL altında geliri olduğunu 115 baba ise 15.000.-TL üzerinde geliri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi babalık rolü algısı ve baba katılımı puanlarının ailenin gelir durumuna göre ($p<0.05$) farklılaşmadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle ailenin gelir durumunun 15.000.-TL altında olması veya 15.000.-TL üzerinde olması babaların babalık rolü algısını ve baba katılımlarını etkilememektedir.

Tablo 7’de babanın sahip olduğu çocuk sayısına göre babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 7: Çocuk Sayısına Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	Tek Çocuk	96	4,18	0,52	0,580	0,119
	Birden Fazla Çocuk	104	4,06	0,54		
BAKÖ	Tek Çocuk	96	3,90	1,04	0,108	0,440
	Birden Fazla Çocuk	104	4,00	0,84		

Tablo 7’de görüldüğü gibi babalık algısı ve baba katılımı toplam puanlarının çocuk sayısına göre ($p<0.05$) farklılaşmadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle babaların tek çocuğu olması veya birden fazla çocuğu olması babalık rollerini ve baba katılımlarını etkilememektedir.

Tablo 8’de çocuğun cinsiyetine göre babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ANOVA testi ile incelenmiştir.

Tablo 8: 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğun Cinsiyetine Göre BRAÖ ve BAKÖ ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p
BRAÖ	Erkek	101	4,12	0,53	0,883	0,760
	Kız	91	4,09	0,55		
	Kız ve Erkek	8	4,23	0,44		
BAKÖ	Erkek	101	3,96	0,83	0,077	0,485
	Kız	91	3,91	1,08		
	Kız ve Erkek	8	4,33	0,52		

Tablo 8’de görüldüğü gibi babalık rolü algısı ve baba katılımı toplam puanlarının çocuğun cinsiyetine göre ($p < 0.05$) farklılaşmadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle babaların erkek çocuğu, kız çocuğu veya erkek ve kız çocuğu olması babalık rolü algılarını ve baba katılımlarını etkilememektedir.

Tablo 9’da 3-6 yaş aralığındaki çocuğun doğum sırası ile babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 9: Çocuğun Doğum Sırasına Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	İlk sırada doğması	124	4,17	0,50	0,100	0,051*
	2.3. veya 4. sırada doğması	76	4,02	0,59		
BAKÖ	İlk sırada doğması	124	3,94	1,03	0,116	0,850
	2.3. veya 4. sırada doğması	76	3,97	0,79		

* $p < 0,05$

Tablo 9’da Çocuğun Doğum Sırasının babanın babalık rolünü ve baba katılımını etkileyip etkilemediği incelenmiştir. 124 babanın 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun ilk sırada doğduğu, 76 babanın ise 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun 2.3. veya 4. sırada doğduğu görülmüştür.

Babaların 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun ilk sırada doğması durumunda babaların BRAÖ puan ortalamasının 4,17 olduğu 2.3. veya 4. sırada doğması durumunda babaların BRAÖ puan ortalamasının 4,02 olduğu görülmüştür. Puan ortalamaları arasındaki farkın ($p < 0.05$) istatistiksel olarak zayıf düzeyde anlamlı çıktığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle 3-6 yaş aralığındaki çocuğun ilk sırada doğması durumunda babaların babalık rolü algıları zayıf düzeyde daha olumlu olmaktadır.

Tablo 10’da çocuğun yaşadığı aile yapısı ile babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşp farklılaşmadığı ANOVA testi ile incelenmiştir.

Tablo 10: Aile Yapısına Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	F	p
BRAÖ	Çekirdek Aile	175	4,14	0,50	0,095	0,089
	Geniş Aile	18	3,90	0,67		
	Tek Ebeveynli Aile	7	3,87	0,87		
BAKÖ	Çekirdek Aile	175	3,97	0,96	0,199	0,718
	Geniş Aile	18	3,89	0,60		
	Tek Ebeveynli Aile	7	3,69	1,34		

Tablo 10’da görüldüğü gibi babalık algısı ve baba katılımı toplam puanlarının aile yapısına göre ($p < 0.05$) farklılaşmadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle çocuğun çekirdek ailede geniş ailede veya tek ebeveynli ailede yaşaması babaların babalık rolü algılarını ve baba katılımlarını etkilememektedir.

Tablo 11’de anne ve babanın evlilik süresine göre babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 11: Anne Babanın Evlilik Süresine Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	10 yıldan az	117	4,14	,53	0,630	0,485
	10 yıldan fazla	69	4,08	,51		
BAKÖ	10 yıldan az	117	3,96	,98	0,467	0,837
	10 yıldan fazla	69	3,93	,88		

Tablo 11’de babalık algısı ve baba katılımı toplam puanlarının anne babanın evlilik süresine göre ($p < 0.05$) farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş ve anne babanın evlilik süresiyle babalık rolü algısı ve baba katılımı arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Tablo 12’de anne ve babaların eğitim alıp almamasına göre babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının farklılaşp farklılaşmadığı t testi ile incelenmiştir.

Tablo 12: Anne-Babalık Hakkında Eğitim Alıp Alınmamasına Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	Eğitim Almış	32	4,30	0,48	0,114	,032*
	Eğitim Almamış	168	4,08	0,54		
BAKÖ	Eğitim Almış	32	3,88	1,2	<u>0,016</u>	,696
	Eğitim Almamış	168	3,97	0,89		

* $p < 0,05$

200 katılımcı arasında anne-babalık hakkında eğitim alan babaların sayısının 32 olduğu, eğitim almayan babaların sayısının ise 168 olduğu görülmüştür. Eğitim alan 32 babanın 9 tanesinin bir kursa giderek eğitim aldığı, 16 tanesinin kitap, gazete ve dergi gibi çeşitli kaynaklardan araştırma yaparak eğitim aldığı ve 7 tanesinin televizyon ve internet üzerinden eğitim alma yolunu tercih ettiği tespit edilmiştir.

Babaların anne-babalık hakkında eğitim alması ile ölçekler arasında anlamlı bir farklılık olup olmaması $p<0,05$ anlamlılık değeri düzeyinde incelenmiştir. Ana babalık eğitimi almış babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği puan ortalamasının eğitim almamış babaların puan ortalamasına istinaden fazla olduğu görülmüştür ($p=0,032<0,05$). Ancak BAKÖ ile ana babalık eğitimi alınıp alınmaması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Babaların doğuma katılıp katılmaması ile ölçeklerden aldıkları puanlar tablo 13'te t-testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 13: Babanın Doğuma Katılıp Katılmamasına Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	Doğuma Katılmış	95	4,27	0,44	<u>0,012</u>	0,000*
	Doğuma Katılmamış	105	3,97	0,58		
BAKÖ	Doğuma Katılmış	95	3,90	1,14	<u>0,000</u>	0,465
	Doğuma Katılmamış	105	4,00	0,72		

* $p<0,05$

200 katılımcı arasında 95 babanın doğuma katıldığı, 105 babanın ise doğuma katılmadığı görülmüştür. Babaların doğuma katılıp katılmamasına göre babalık rolünün farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında doğuma katılmış babalar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,000<0,05$). Diğer bir deyişle doğuma katılan babaların çocuğuna karşı hissettiği görev ve sorumluluklarla (baba çocuk ile şakalaşmalıdır, baba çocuğuyla oyun oynamalıdır gibi) ilgili algıları daha olumludur.

Yapılan incelemede babanın doğuma katılıp katılmaması ile babanın çocuk bakımına aktif katılımı arasında istatistiki açıdan anlamlı farka rastlanmamıştır ($p=0,465>0,05$).

Tablo 14'te çocuğun önceden planlanıp planlanmamasına göre babalık rolü algısı ve baba katılımı puanları t Testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 14: Çocuğun Önceden Planlanıp Planlanmamasına Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	Planlanmış	146	4,13	0,49	0,051	0,359
	Planlanmamış	54	4,06	0,64		
BAKÖ	Planlanmış	146	3,99	0,96	0,503	0,382
	Planlanmamış	54	3,86	0,89		

Tablo 14'te görüldüğü gibi babalık rolü algısı ve baba katılımı toplam puanlarının çocuğun önceden planlanıp planlanmamasına göre ($p < 0.05$) farklılaşmadığı saptanmıştır.

Tablo 15'te ise annenin ilk anne olduğu yaşa göre babalık rolü algısı ve baba katılımı puanları t Testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 15: Annenin İlk Anne Olduğu Yaşa Göre BRAÖ ve BAKÖ Puanları t Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	t	p
BRAÖ	25 Yaşından Küçük	97	4,05	,59	,034	,123
	25 Yaşından Büyük	103	4,17	,47		
BAKÖ	25 Yaşından Küçük	97	3,91	,93	,813	,506
	25 Yaşından Büyük	103	4,00	,96		

Tablo 15'te görüldüğü gibi babalık algısı ve baba katılımı toplam puanlarının annenin ilk anne olduğu yaşa göre 0.05 anlamlılık değeri düzeyinde farklılaşmadığı saptanmıştır.

TARTIŞMA

Anne, çocuk gelişiminde şüphesiz çok önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimini tamamlayabilmesi ile annenin annelik rolü arasında ilişki bulunmaktadır. Son yıllarda çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimini tamamlayabilmesi ile babanın babalık rolü arasında önemli derecede bir ilişki bulunduğunu savunan araştırmalar da bulunmaktadır. Babaların çocuklar üzerindeki etkisini irdeleyen araştırmaların sayısı günden güne artsa da anne araştırmalarına göre sayıları hala düşüktür. Çocuk gelişiminde önemli rolleri bulunan babaların babalık rolü algısı ve baba katılımlarının incelendiği bu çalışmadan elde edilen bulgular ile ilgili literatür karşılaştırıldığında çeşitli farklılıklar ve çeşitli benzerliklerin olduğu görülmüştür.

Babaların babalık rolü ve baba katılımları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada babaların çoğunluğunun 25-35 yaş aralığında, üniversite mezunu, çekirdek ailede yaşayan ve 10 yıldan az evliliği bulunanlardan olduğu görülmüştür. Ülkemizde annelik rolü üzerine yapılan araştırmalara kıyasla babalık rolü ve baba katılımı üzerine yapılan araştırmalar daha kısıtlı sayıdadır.

Telli (2014) tarafından hazırlanan çalışmada 482 baba ile iletişim kurulmuş olup “Babalık Rolü Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Babaların; eğitimi, çalışma durumu, mesleği, gelir durumu algısı, aile tipi, mevcut çocuğu isteme, ilk kez baba olma yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı ve babalığa ilişkin bilgi alma durumlarının babalık rolü algısını etkilediği belirlenmiştir (Telli, 2016). Gül (2019) tarafından hazırlanan çalışmada 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin algılarının ve babalık rolünün yeterliliğine dair görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin paralel olarak kullanıldığı bu çalışmada da “Babalık Rolü Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma da 400 anne ve 400 baba olmak üzere 800 ebeveynden veri toplanmıştır. Bu kapsamda ebeveynlerin eğitim durumu, gelir düzeyi, mesleği ve sahip olunan çocuk sayısına göre babalık rolünde farklılık oluştuğu görülmüştür (Gül, 2019). Türkoğlu ve Akduman (2015) tarafından hazırlanan ve 2015 yılında yayımlanan çalışmada okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmış ve bu çalışmada da “Babalık Rolü Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ankara’da resmi ilköğretim okullarının anasınıfları ile resmi bağımsız anaokullarına devam eden 48-60 ay ve üzeri 533 çocuk ve bu çocukların babaları oluşturmuştur. Araştırma sonuçları babaların babalık rolü algısının eşlerinin yaşlarına göre, çocuklarının sosyal becerilerinin ise yaşları ve cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğunu göstermektedir (Türkoğlu ve Akduman 2015). Uludağlı (2018) tarafından 239 babanın katılımıyla yapılan bir çalışmada babaların perspektifinden, babanın geleneksel cinsiyet rolü, anne bekçiliği ve anne teşvikçiliğinin baba katılım düzeyi ile ilişkisini incelemek amaçlanmış ve araştırma sonuçları geleneksel cinsiyet rollerine sahip olmanın, babanın katılım düzeyini olumsuz etkilerken, eşlerinden katılımları konusunda destek gören, övgü alan babaların çocuklarının yaşantısına daha fazla katılım gösterdiklerini ortaya koymuştur (Uludağlı, 2018). Özyürek vd. (2020) tarafından hazırlanan çalışmada babaların çocukların gereksinimlerini karşılamaya ilgili rollerini annelerin bakış açısına göre incelemek amaçlanmış ve 0-10 yaş grubu çocuğa sahip 131 anne çalışma grubunu oluşturmuştur. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde babaların çocukların özbakım becerilerine destek olma, okul ihtiyaçlarını giderme ve çocukla etkin vakit geçirme durumlarıyla çocukların yaşı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Özyürek vd., 2020).

Yurt Dışı çalışmalar incelendiğinde babalık rolü ve baba katılımı üzerine çeşitli araştırmalar olduğu görülmektedir. Cabrera vd. (2000) tarafından yapılan çalışmada geç yaşta baba olan kişilerin baba olmaya daha hazır olduğu erken yaşta baba olan kişilerin ise daha plansız olduğu ve babalık ile baş etmede geç yaşta baba olan kişilere göre daha çok zorlandıkları görülmüştür (Cabrera vd. 2000). Bu sonuç ülkemizde Telli (2016) tarafından yapılan sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar babaların olgunlaştıkça çocuklarına karşı daha olumlu algılar geliştirdiklerini göstermektedir. Gracia (2014) tarafından İspanyol babalar ile yapılan bir çalışmada babaların eğitim seviyesi yükseldikçe baba katılımlarının arttığı ve çocuklarına daha fazla fiziksel bakım verdiği kanıtlanmıştır (Gracia, 2014). Bu sonuç ülkemizde yapılan diğer çalışmalar ve bu araştırma ile benzer sonuçların olduğunu göstermektedir.

Diğer bir ifadeyle babalık rolü ve baba katılımının artması babaların eğitim düzeyleri ile ilişkilidir ve yapılan birçok araştırma bu durumu kanıtlar niteliktedir (Gül, 2019; Telli, 2016; Kuruçırak, 2010). Raley vd. (2012) tarafından yapılan bir çalışmada babaların baba katımları ile annenin istihdamı diğer bir ifadeyle annenin ev bütçesine katkı sağlaması arasında bir ilişki bulunmuştur. Annenin ev bütçesine katkısı arttıkça babanın çocuk bakımı desteğinin arttığı tespit edilmiştir (Raley vd., 2012). Ayrıca babaların gelirlerinin yüksek olmasının çocuk bakımında artışa neden olduğunu gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Yogman vd., 1995; Gül, 2019; Telli, 2016).

Bu çalışmada ve Gül (2019) tarafından yapılan çalışma da BRAÖ toplam puanı değerlendirildiğinde, babaların çocuk sayısına göre aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Telli (2016) tarafından yapılan çalışmada ise çocuk sayılarının artmasıyla babaların BRAÖ puan ortalamalarında düşüş saptandığı ve puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı çıktığı saptanmıştır.

Çalışmada babalık algısı ve baba katılımı toplam puanlarının anne babanın evlilik süresine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiş ve anne babanın evlilik süresiyle babalık rolü algısı ve baba katılımı arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Bu sonuç Telli (2016) çalışmasıyla örtüşmektedir.

Çalışmada babalık algısı ve baba katılımı toplam puanlarının aile yapısına göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu sonuç Telli (2016) çalışmasıyla örtüşmemektedir. Telli (2016)'nın çalışmasında elde edilen sonuçlar çekirdek aileye sahip olan babaların geniş aileye sahip olan babalara göre daha yüksek babalık rolü algısına sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla farklı sonuçların varlığı konu hakkında daha kapsamlı bir inceleme yapılabileceğine işaret etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ebeveynlerin gelişen toplumsal rol ve sorumlulukları, baba katılımı ve babalık rollerinin gelişmesini de beraberinde getirmiştir. Önceki yıllarda otorite figürü olarak görülen, evin geçimini sağlayan ve çocuk bakımında anneye göre arka planda kalan babalar; günümüzde daha sık çocuk bakımına katılmakta, çocuğuyla daha fazla oyun oynamakta, daha fazla zaman geçirmekte ve çocukların kimlik gelişimlerinde daha aktif rol almaktadırlar.

Teknolojinin gelişmesi, kadınların iş hayatına daha fazla dahil olması ve eğitim seviyelerinin yükselmesi babaların çocuk bakımına ilişkin rollerinin ve katılımlarının gelişmesinde önemli etkilere sahiptir. Babalık rollerinin yükselmesi ve babaların çocuk bakımına katılımlarının gelişmesi ise çocukların bilişsel, cinsel, fiziksel, akademik, sosyal, duygusal ve kimlik gelişimlerinde gelişmesini beraberinde getirmektedir.

Babaların, babalık rolü algısı ve baba katılımı arasındaki ilişkiyi ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada İstanbul'da yaşayan ve 3-6 yaş aralığında çocuğu olan 200 babaya ulaşım sağlanmıştır. 200 babadan elde edilen verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesi neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Babaların babalık rolü algısı olumlu yönde arttıkça çocuklarının bakımına daha fazla katıldıkları anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle babanın katılımının artması için babaların babalık rolüne ilişkin görüşlerinin daha olumlu olması gerekmektedir. Çalışmada babalık rolünü olumlu algılamasını artıran değişkenler ise babaların eğitim durumu (Üniversite mezunu olması), babanın anne babalığa dair eğitim alması, babanın doğuma katılımı, 3-6 yaş aralığındaki çocuğun ilk sırada doğması (zayıf düzeyde) ve annenin eğitim durumunun yükselmesidir. “babaların yaşı, ailenin gelir durumu, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, aile yapısı, evlilik süresi, çocuğun önceden planlanıp planlanmaması ve annenin yaşı” değişkenlerinin ise babalık rolü açısından anlamlı bir farklılığa yol açmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu değişkenlerin baba katılımında bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür. Bunun olası sebebi babanın çeşitli stresörlerden etkilenerek (iş, evlilik, evi geçindirebilme gibi) çocuğun bakımına fazla katılamaması ya da güncel şartları nedeniyle (ayrılık, işine fazla zaman ayırma gibi) çocuğuyla fazla zaman geçirememesi olabilir. Konuyla ilgili çalışmaların artması bu verileri daha iyi yorumlamamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Öneriler

•Bu çalışma belirli bir meslek grubuna yapılmamıştır. Çeşitli mesleklerden babalar araştırmaya dahil olmuşlardır. Gelecek araştırmalarda araştırma evreninin daha da daraltılarak gerçekleştirilmesi ve yapılacak olan diğer araştırmalarda bu konunun da değerlendirilmesi halinde literatüre önemli katkılar sağlanabilecektir.

•Çalışmada babaların kendi babalarıyla (hatta ebeveynleriyle) olan ilişkilerine ilişkin bir araştırma sorusu bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu konu hakkında bir sonuç elde edilmemiştir. Gelecek araştırmalarda bu konunun da araştırılması önerilmektedir.

•Araştırma ile anne babalığa ilişkin alınan eğitimlerinde önemli olduğu görülmüştür. Dolayısıyla babalar doğum öncesi, hamilelik süreci ya da doğum sonrasında itibaren almacak ebeveyn eğitimleri konusunda desteklenmelidir. Bu sayede babaların babalığa ilişkin rollerinin farkına varmalarını sağlanmalıdır.

•Her ne kadar babaya ilişkin araştırmaların sayısı artsa da babaların çocuk gelişimindeki önemini vurgulayan benzer çalışmaların sayısı artırılmalıdır. Ayrıca bu çalışmalar farklı kültürdeki, farklı bölgedeki ve farklı yaş gruplarındaki çocukları kapsamalıdır.

•Sosyoekonomik durumu düşük, çocuk sayısı fazla ya da eğitim seviyesi düşük ebeveynlere verilecek eğitimler devlet kanalıyla desteklenerek öncelik sağlanmalıdır.

•Babanın çocuğuyla daha fazla zaman geçirmesini sağlayacak aktiviteler desteklenmelidir.

•Babaların çocuk gelişiminde kendilerine düşen rollerin öneminin vurgulandığı yazılı ve görsel materyallerin babalar tarafından okunması sağlanmalıdır. Bu sayede babaların babalık rollerinin geliştirilmesi hedeflenmelidir.

•Doğum sonrası babalık izninin uzatılması, baba çocuk aktivitelerini destekleyecek protokollerin oluşturulması gibi hükümler ile babaların babalık rolü algısını artıracak faaliyetlerde bulunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aral, N., Baran, G. (2001). Çocuk Gelişimi. Ankara: Ya-pa Yayınları
- Belli, M., Didişen, N. A., Yılmaz, H. B. (2021). Geçmişten Günümüze Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Katkıları. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 8 (2), 366-371.
- Bozok, M. (2018). Ebeveynlik, Erkeklik ve Çalışma Hayatı Arasında Türkiye'de Babalık. İstanbul: AÇEV.
- Buyruk, M. (2009). Ailenin sosyo ekonomik yapısının meslek lisesi öğrencilerinin gelecek beklentisine etkileri: İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi İnönü Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi örneği. İstanbul: T.C. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the Twenty-First Century. Child Development, 71(1), 127-136.
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D. ve Tamis-LeMonda, C. (2007). Father's influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre K. Applied Development Science, 11(4), 208-213.
- Carlson, M. J. (2006). Family Structure, Father Involvement, and Adolescent Behavioral Outcomes. Journal of Marriage and Family, 68 (1), 137-154.
- Ceylan, C., Karaaslan, E., Toroman, K., Demirci, Ş. (2019). Ortaöğretim Psikoloji Ders Kitabı. Ankara: Devlet Kitapları Yayınevi.
- Çalgı, B. (2020). Babanın Ev İşlerinde ve Çocuk Bakımında Sorumluluk Alması İle Annenin Duyusal ve Fiziksel İstismarı Arasındaki İlişki. Ufku Ötesi Bilim Dergisi, 20 (1), 35-51.
- Doğu, S. (2021). Sosyoloji 1 Ders Kitabı. Ankara: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Fogarty, K., D. Evans, G. (1999). Being an Involved Father: What Does It Mean? IFAS Extension University of Florida: <https://ufdcimages.uflib.ufl.edu/IR/00/00/33/64/00001/HE14100.pdf> adresinden alındı
- George, D., Mallery, P. (2010). SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference. Allyn & Bacon.
- Gracia, P. (2014). Fathers' child care involvement and children's age in Spain: A time use study on differences by education and mothers' employment. European Sociological Review, 30, 137-150.
- Gül, Ş. (2019). 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Algılarının Ve Babalık Rolünün Yeterliliğine Dair Görüşlerinin İncelenmesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- Güngörmüş, O. (1986). Baba Yoksunluğunun Benlik Kavramına Etkisi ve Babasız Öğrencilerin Problemlerinin Hangi Alanlarda Yoğunlaştığının Saptanması. Gelişim Nörolojisi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü.
- Güven, N., Temel, F., Haktanır, G. (2005). 7 çok geç! Erken Çocukluk Dönemi Her anne babanın erken çocukluk döneminde (0-6 yaş) çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında bilmesi gereken temel bilgiler. İstanbul: M.E.B. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
- Huo, C., Yuan, X. (2015). A Comparative Analysis of the Differences of Family Education between China and America. *Creative Education*, 1322-1327.
- İnci, M. A., Deniz, Ü. (2015). Baba Tutumları ile Çocuğun Yaşı, Cinsiyeti, Doğum Sırası ve Kardeş Sayısı Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Karabulut, H. (2019). Çocuğun İyi Oluşu ve Baba Katılımı. Z. Gölen, & H. Babacan içinde, *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimlerde Akademik Çalışmalar 2019/2*, 174-188.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kashanian, M., Faghankhani, M., Hadizadeh, H., Yousefzadeh, M. R., Ehsani, M. P., Sayyah Ensan, L., Sheikhsari, N. (2018). Psychosocial and biological paternal role in pregnancy outcomes. *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*, 33(2), 242-252.
- Kırağ, N., Çakır, İ. (2019). 0-6 Yaş Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve İlişkili Faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 117-122.
- Kuruçarak, Ş. (2010). 4-12 Aylık Bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki. Antalya: T.C Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Kuzucu, Y. (1999). Babalarıyla Çatışma Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Ergenlerin ve Babalarının Babalık Rolüne İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler (PDR) Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Makusha, T., Richter, L., Knight, L., Rooyen, H. V. Bhana, D. (2013). "The good and the bad?" childhood experiences with fathers and their influence on women's expectations and men's experiences of fathering in rural Kwazulu-Natal, South Africa. *Fathering*, 11, 138-158.
- Man, M. M. (2013). The Early Childhood Experience In Psychology Development . *International Journal of Management and Innovation* , 5(2), 89-99.
- Mercan, Z., Şahin, F. T. (2017). Babalık Rolü ve Farklı Kültürlerde Babalık Rolü Algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-10.
- Özkardeş, O. G. (2006). *Baba ve Çocuk*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş. Özkardeş, O. G. (2010). *Baba Olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş.
- Özyürek, A., Teke, Y. T., Özgan, N. N., & Kışlı, Z. (2020). Çocuklarının Gereksinimlerini Karşılama da Babaların Rollerini. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 21-30.
- Raley, S., Bianchi, S. M., & Wang, W. (2012). When Do Fathers Care? Mothers' Economic Contribution and Fathers' Involvement in Child. *American Journal of Sociology*, 117(5), 1422-1459.
- Rendina, I., Dickerscheid, J. D. (1976). Father Involvement with First-Born Infants. *The Family Coordinator*, 373-378.

- Russell, G. (1978). The Father Role and Its Relation to Masculinity, Femininity, and Androgyny. Society for Research in Child Development, 1174-1181.
- Sayar, K. (2010). Baba Olmak. Bilim ve Teknik, 92-93. e-dergi.tubitak.gov.tr: <https://e-dergi.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?dergiKodu=4&cilt=43&sayi=702&sayfa=92&yaziid=30299> adresinden alındı
- Seçkin, Ş., Oral, G. (2020). Bana Hazır mısın Baba? Baba Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sımsıkı, H., Şendil, G. (2014). Baba Katılım Ölçeği'nin (BAKÖ) Geliştirilmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (49), 104-123.
- Şenol, D., Erdem, S. (2018). Babalık Kültürü ve Kimliği. Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 1-16.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics. Boston: Pearson.
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., Lamb, M. E. (2004). Fathers and Mothers at Play with Their 2- and 3-Year-Olds: Contributions to Language and Cognitive Development. Child Development, 75 (6), 1806-1820.
- Telli, A. A., Hava Özkan. (2016). 3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi, 6 (2), 127-134.
- Türkoğlu, D., Akduman, G. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı İle Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (3), 224-241.
- Türmob,(2023,17).<https://turmob.org.tr/>:
https://www.turmob.org.tr/arsiv/mbs/pratikBilgiler/asgari_ucret2022-II.pdf adresinden alındı
- Uludağlı, N. P. (2017). Baba Katılımında Etkili Faktörler ve Baba Katılımının Baba, Anne ve Çocuk Açısından Yararları. Türk Psikoloji Yazıları, 70-88.
- Yavuzer, H., Demir, İ. (2016). Yeni Kuşak Anne Babalar ve Çocukları. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yogman, M. W., Kindlon, D. ve Earls, F. (1995). Father involvement and cognitive/behavioral outcomes of preterm infants. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 34, 58-66.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile. Doktora Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.